

VZDELANIE PROSTREDNÍCTVOM VEDY. KANTOV SPIS *SPOR FAKÚLT*

Medzinárodná konferencia pri príležitosti 200. výročia založenia Humboldtovej univerzity v Berlíne

V dňoch 13. – 15. 10. 2010 sa pri príležitosti osláv 200. výročia založenia Humboldtovej univerzity v Berlíne konala medzinárodná konferencia *Bildung durch Wissenschaft. Kant's „Streit der Fakultäten“ oder der Ort der Bildung zwischen Lebenswelt und Wissenschaften (Vzdelanie prostredníctvom vedy. Kantov spis „O spore fakúlt“ alebo miesto vzdelania medzi prirodzeným svetom a vedami)*. Táto konferencia je v poradí treťou zo štyroch v tomto roku pri príležitosti univerzitných osláv. Konferencia sa konala na Teologickej fakulta spomínanej univerzity.

Prípravou na medzinárodnú konferenciu bola letná škola (blokovaný seminár) pod gestorstvom L. Honnefeldera, ktorá prebiehala v dňoch 8. – 12. 10. 2010 a kde sa preberali a analyzovali texty súvisiace s problematikou a názvom konferencie. V prvom rade šlo o text Immanuela Kanta *O spore fakúlt*, ktorý je v našom prostredí menej známy a predstavuje nesmierne bohatstvo osvietenského myslenia čerpajúceho zo stredoveku v otázke jestvovania základných štyroch fakúlt a ich zdôvodnenia. Podľa Kanta je totiž základom jestvovania univerzity spor (priek, konflikt), ktorý sa formou jasných argumentov vedie medzi jednotlivými fakultami. Túto Kantovu myšlienku podporovali aj ďalšie z preberaných textov, konkrétne šlo o Alberta Veľkého a jeho *Komentár k prvej knihe Sentencií*, ďalej komentár Tomáša Akvinského k Prvej knihe Boëthiovoho diela o Trojici a krátky text Jána Dunska Scota z *Quaestiones Quodlibetales*. Všetky tieto texty dotvorili hlavnú myšlienkovú líniu, ktorú navodil svojím dielom Kant, a navyše tieto analýzy boli každý večer doplnené o erudovanú prednášku (L. Honnefelder, H. Möhle, M. Burger) o univerzite v stredoveku a o problémoch, ktoré s jej existenciou súviseli (recepcia Aristotela, spory o jeho výklad a zákaz vyučovať o ňom).

Samotná konferencia sa niesla pod heslom Humboldtovej myšlienky večnej spojitosti univerzity a vzdelania. Ozajstné vzdelanie sa na univerzitu viaže a univerzita zasa predstavuje úlohu vzdelávať. Konferenciu v prvý deň otvorili dekan Teologickej fakulty D. Wendebour a prezident univerzity Ch. Marksches. Poukázali na dôležitosť podobných konferencií pri príležitosti výročia univerzity a na úlohu, ktorú so sebou univerzita ako celok prináša. Po nich vystúpil L. Honnefelder (Berlín), ktorý prítomným predstavil dôvody názvu konferencie i pozoruhodné paralely medzi dnešnou dobou a tou Kantovou. Tá totiž nadväzovala na platónsku „paideia“, rozvíjanú v stredovekej koncepcii vzdelania, a navyše poukázala na potrebu pozdvihnutia kritickej racionality na hlavné kritérium univerzitného života.

Ďalšiu prednášku predniesol R. Brandt (Marburg) na tému *Die Idee der Universität und Kants „Der Streit der Fakultäten“ (Idea univerzity a Kantov spis „Spor fakúlt“)*. Vo svojej prednáške analyzoval priebeh sporu medzi fakultami a poukázal na autentickú koncepciu vzdelania u Kanta, ktorá sa nedá zotožniť s akumuláciou poznatkov.

Nasledujúca prednáška Allena W. Wooda (Stanford) mala názov *Recht und Univer-*

sität bei Kant (Právo a univerzita u Kanta). Autor poukázal na tri formy vzdelania u Kanta a na autonómiu, ktorá sa spája s univerzitným vzdelaním. Kant sa podľa neho odchyľuje od Humboldta a jeho koncepcie „sebauskutočnenia“ a prikláňa sa skôr ku koncepcii literárneho vzdelania. Po týchto príspevkoch nasledovala bohatá diskusia

Druhý deň konferencie sa niesol v znamení štyroch prednášok. Prvú z nich predniesol Jörg Dierken (Berlín) na tému *Vernunft, Religion und Gottesgedanke bei Kant (Rozum, náboženstvo a myšlienka Boha u Kanta)*. Tento príspevok sa týkal bežnej, nesprávnej interpretácie náboženstva u Kanta, keďže náboženstvo neprotirečí rozumu, ale rozum predpokladá. Autor ďalej poukázal na rozdiel medzi Hegelovou a Kantovou koncepciou nekonečna.

Nasledujúca prednáška Jeana Greischa (Berlín) na tému *Rückzug in die Lebenswelt oder Auszug aus der Lebenswelt: Wer „kolonisiert“ wen? (Ústup do životného sveta alebo odchod zo životného sveta: Kto „kolonizuje“ koho?)* analyzovala základné vlastnosti životného sveta u Husserla v interpretácii H. Blumenberga a M. Heideggera. J. Greisch poukázal na rovnaké i odlišné postrehy oboch autorov i na správnosť/nesprávnosť ich interpretácií.

Poobedňajšie prednášky zahájil Lászlo Tengelyi (Wuppertal) témou *Die Metaphysik des Daseins und das Grundgeschehen der Weltbildung bei Heidegger* (Metafyzika bytosti a základné dianie pri tvorbe sveta u Heideggera). Poukázal na vývin koncepcie meta-ontológie a ontoteológie u Heideggera, na to, akým spôsobom vzájomne súvisia, či sa spoločne dopĺňajú, alebo rozchádzajú.

Druhý deň ukončila zaujímavá a popularizačná prednáška Geerta Keila (Berlín) s názvom *Bildung durch Wissenschaft oder scientia mensura? (Vzdelanie prostredníctvom vedy alebo scientia mensura?)* Autor poukázal na súčasný vzrástajúci sa naturalizmus a v rámci neho na trend, ktorý nazval „scientia mensura“. Takýto naturalizmus vyhlasuje, čo v skutočnosti jestvuje, a čo nejestvuje, preto sa stáva „meradlom“, hoci neposkytuje žiadnu vedeckú metódu ani výklad sveta.

Posledný deň konferencie sa niesol v znamení troch prednášok. Prvú z nich predniesol Friedrich Lohmann (Berlín) na tému *Werte und Wissenschaften im Neukantianismus (Hodnoty a vedy v novokantovstve)*. Prednášajúci poukázal na Rickertovu definíciu vedy a na jej modifikáciu v súvislosti s Windelbandovým vnímaním idiografickej a nomotetickej vedy. Ďalej ponúkol premostenie medzi Schleiermacherovou víziou absolútneho náboženstva a Weberovými subjektívnymi hodnotami.

Druhú v poradí bola prednáška Dagfinna Føllesdala (Oslo/Stanford) *Was ist Bildung? (Čo je vzdelanie?)*. Autor ponúkol interpretáciu Husserlovej koncepcie vzdelania doplnenú o rôzne paralely neskoršieho fenomenologického myslenia a poukázal na súvislosť medzi životným svetom a svetom vedy.

Poslednou prednáškou celej konferencie bola prednáška Wilhelma Gräba (Berlín) na tému *Bildung als Integrationsleistung (Vzdelanie ako akt integrácie)*. Prednášajúci poukázal na dejinné zázemie založenia Humboldtovej univerzity a na intelektuálny prínos autorov ako F. Schleiermacher či W. Humboldt, ako aj na vzťah filozofie a teológie v ich myslení. Autor priniesol inovatívny postoj v debata medzi týmito disciplínami. Ponúkol definíciu a charakteristiku integrálneho vzdelania založeného na otvorenosti, vecnosti

a komplementárnosti vedeckých disciplín.

Na záver možno povedať, že táto medzinárodná konferencia prekvapila nielen pokiaľ ide o aktívnych účastníkov, erudovanosť príspevkov, ktoré vytvárali jednu pomyselnú niť, zastrešenú spoločným heslom konferencie, a prejavový záujem účastníkov, ale hlavne úrovňou diskusie, búrlivou, no inteligentnou rozpravou plnou korektného úsilia spoločne nájsť pravdu – to všetko zastrešené kantovským termínom „sporu“.

Rastislav Nemeč

SPRÁVA Z VALNÉHO ZHROMAŽDENIA SFZ PRI SAV

Valné zhromaždenie SFZ pri SAV sa konalo 22. októbra 2010 v Aule v areáli SAV na Patrónke. Prebehlo podľa štandardizovaného programu VZ, hodnotilo činnosť Výboru SFZ pri SAV za roky 2008 – 2010 a podávalo návrhy na činnosť v najbližšej budúcnosti. Uskutočnilo sa v 20. roku existencie SFZ pri SAV, po jeho transformácii zo SFS.

V rámci programu predniesol prednášku *O možnostiach slovenskej filozofie: minulosť a prítomnosť* T. Münz. Myšlienky prednášky popredného odborníka na danú tému boli prednesené s prenikavosťou, zároveň s nadhľadom a s eleganciou. Dr. Teodorovi Münzovi, Dr. h. c. bolo po prednáške udelené čestné členstvo v SFZ pri SAV. Správu o činnosti predniesol R. Karul,* správu o hospodárení M. Toman a správu revíznej komisie D. Špirko.

V diskusii vyjadrili početní diskutujúci uznanie T. Münzovi za jeho prednášku. Intenzívne diskutovanou otázkou bolo, do ktorého obdobia klásť počiatky slovenskej filozofie. Viacerí diskutujúci vyjadrili spokojnosť s mnohostrannými aktivitami výboru za uplynulé obdobie, vyzdvihli prehĺbenie spolupráce s FISP-om (Medzinárodnou federáciou filozofických spoločností). Rezonovali aj otázky Filozofickej olympiády stredoškolských študentov, ktorá sa doposiaľ nerealizuje; aktuálne slabej mediálnej prezentácie slovenskej filozofie (návrh využitia možností najmä Slovenského rozhlasu), nízkeho počtu účastníkov VZ. Tento problém by sa v budúcnosti mohol riešiť – okrem zdôraznenia významu VZ pre dianie vo vedeckej spoločnosti pri komunikácii s členstvom – spojením VZ a výročného stretnutia.

Do výboru boli na ďalšie obdobie zvolení Silvia Gáliková (FiÚ, Bratislava), Andrea Javorská (KF FF UKF, Nitra), Vladimír Manda (KVAE FF UKF, Nitra), Katarína Mayerová (KFDF FF UPJŠ, Košice), Martin Nuhlíček (KFADF FiF UK, Bratislava), Pavol Sucharek (IFE FF PU, Prešov), Marianna Szapuová (KFADF FiF UK, Bratislava), Milan Toman (KME SZU, Bratislava), Ulrich Wollner (KF FF UMB, Banská Bystrica), do re-

* Správa o činnosti Výboru SFZ pri SAV bola publikovaná v čísle 9/2010 časopisu *Filozofia*.